22. IX. 38r. 1—5. 22/IX

WB
WILNO
Zawalna 1-2.

Przesyłka opłacona ryczałtem

Wiadomości Białoruskie

Biuletyn informacyjno-prasowy z różnych dziedzin życia białoruskiego

№ 9. Rok III. *Wilno, dnia 1 września 1938 r.*

O wyraźne stanowisko

Wbrew najwyraźniejszym intencjom pewnych czynników, problem białoruski ostatniemi czasy nietylko nic nie stracił na swej sile, lecz wręcz odwrotnie przyciąga ku sobie umysły coraz szerszych kół społeczeństwa. Miarą tego zainteresowania mogą być głosy „Krak. Kuriera Porannego", „Sygnałów" — zwłaszcza tych ostatnich, gdy zachęcają do porównania stanowiska białorusinów i ukraińców w Polsce, z stanowiskiem słowaków w Czechosłowacji: autor twierdzi, że podczas gdy słowacy w Czechosłowacji mają swych ministrów (nawet premjera!), tysiące szkół powszechnych, własne szkolnictwo średnie i wyższe, „w Polsce w kierunku rozwiązania kwestji narodowościowej zrobiono bardzo mało; ba, ze źródeł urzędowych nie można się nawet dowiedzieć, ile w Polsce jest ukraińców i białorusinów".

Jeżeli mowa o konkretnych posunięciach pewnych kół w kierunku rozwiązania kwestji narodowościowej w Polsce, zaznaczyć należy wystąpienie generała Luc. Żeligowskiego z wnioskiem pewnego rodzaju kooperacji narodów słowiańskich pod auspicjami Polski. Pomysł ten, nie nowy zresztą, ni mniej ni więcej jest tylko próbą „wzięcia wiatru" z żagłów rosyjskiego poety, wołającego o „zlanie się" wszystkich strumieni w morzu rosyjskiem.

Nie należy mniemać, by pierwsze, a tembardziej drugie z wspomnianych wystąpień pochodziło z samej tylko bezinteresownej chęci kogokolwiek zadowolić. Bynajmniej Jest to raczej próba odnalezienia swego stanowiska pod wrażeniem najnowszych przeobrażeń pojęć narodowościowych w Europie środkowej i południowej, obecnie właśnie się krystalizujących i — promieniujących. Tak też jest to rozumiane przez ogół społeczeństwa białoruskiego.

Omawiając te posunięcia, szczęśliwsze i mniej szczęśliwe, „Szlach Moładzi" dodaje, że „najwyższy już czas, by polska demokracja wypowiedziała swe słowo o współczesnej polityce polskiej względem białorusinów, litwinów i ukraińców, jak również pokazała swój program na przyszłość".

W sprawie Kongresu Mniejszości Narodowych

„Chryścijanskaja Dumka" (№ 23), rozważając obecny zakres działalności Kongresu Mniejszości Narodowych, wykluczający rozpatrywanie poszczególnych konkretnych zagadnień z życia mniejszości narodowych, nawet te zagadnienia nie rejestrujący, i sprowadzający się do samego tylko perjodycznego, czysto teoretycznego, **przypominania, żądania i nawoływania,** — przychodzi do wniosku, że zakres ten jest zbyt wąskim i wymaga gruntownej reformy. Zdaniem „Chr. Dumki": 1. Kongres winien mieć stałą siedzibę w państwie neutralnem, które najlepiej rozwiązało u siebie kwestję narodowościową, naprz. Szwajcarja: 2. do Kongresu winne należeć wszystkie narodowości Europy; wreszcie 3. Kongresy powinne są rozpatrywać kwestje konkretne mniejszości narodowych.

W tegorocznej, XIV-ej zrzędu konferencji Kongresu Mniejszości Narodowych, która obradowała w dniach 25 i 26 sierpnia w Sztokholmie, białorusini bezpośredniego osobistego udziału nie brali, ograniczając się do przesłania swych życzeń i dezyderatów na pismie.

Chrześcijaństwo a Białorusini

Z racji przypadającego w roku bież. jubileuszu 950-ej rocznicy przyjęcia chrześcijaństwa przez białorusinów, białoruska „Chryścijanskaja Dumka" (№ 21), w artykule „Wielki Jubileusz Chrześcijański" m. in. pisze:

„Chrześcijaństwo przyniosło z sobą na Białoruś piśmiennictwo i oświatę oraz włączyło Białoruś do wielkiej rodziny kulturalnych narodów całego świata chrześcijańskiego.

Chrześcijaństwo przyniosło na Białoruś **pojęcie sprawiedliwości społecznej,** gdyż ono pierwsze zaczęło nauczać miłości bliźniego, sprawiedliwości opartej nie na sile, lecz na prawdzie, ono pierwsze zaczęło nauczać, że największym wrogiem ludzkości jest zła wola człowieka, ludzkie samolubstwo i że z teni samolubstwem, w imię dobra ogólnego, należy zdecydowanie walczyć.

Chrześcijaństwo w ogromnej mierze **przyczyniło się do wyodrębnienia białoruskiej narodowości,** umocowywało i ochraniało ją, podtrzymuje, rozwija i ochrania tą naszą narodowość i dzisiaj... Oczywiście, nie mówimy tutaj o tych okresach historji narodu białoruskiego, gdy chrześcijaństwo zmuszonem było wśród narodu białoruskiego posługiwać się językiem obcym, przyczyniąc się w ten sposób nie do wzmocnienia języka białoruskiego i kultury, lecz do zniszczenia wszystkiego tego. O tem — zaznaczamy — nie mówimy, gdyż to nie jest winą chrześcijaństwa, lecz tych polityków, krórzy, zapomniawszy o chrześcijaństwie, zaprzęgli go do rydwanu swej polityki.

Dzisiaj chrześcijaństwo jest również wielką siłą naszego narodu białoruskiego, jego kultury i postępu. Największym wrogiem dla nas dzisiaj jest **bezbożny komunizm,** który jest zaprzeczeniem wszelkiej swobody i prawdziwej kultury, jak również zaprzeczeniem wszelkiej **narodowości.** Nie mniejszym prcgiem dla nas jest również **zwierzęcy nacjonalizm** (hitleryzm, faszyzm, krańcowy nacjonalizm), który także nie uznaje nad światem Boga, nie uznaje praw jednostki oraz praw słabszych narodowości na swobodną egzystencję, a przyznaje tylko siłę fizyczną — państwo, której wszyscy winni służyć i być jej podporządkowanymi. Rzeczywistą siłą, która dzisiaj przeciwstawia się tym wrogim ludzkości i narodowi białoruskiemu kierunkom, jest chrześcijaństwo, tembardziej, że nie jest to siła fizyczna, siła pięści, lecz siła moralna, duchowa, oparta na odwiecznym fundamencie prawa Bożego. Jest więc chrześcijaństwo oporą praw człowieka, praw na samobytną egzystencję wszystkich narodów...

Słowem, chrześcijaństwo jest wielkim naszym skarbem, który powinniśmy strzec jak najstaranniej i wiernie. Wprawdzie, różne wrogie siły przed nami to chrześcijaństwo zasłaniają, robiąc z niego oręż wrogiej względem nas polityki i pokazują nam karykaturę chrześcijaństwa. Lecz wszystko to nie powinno zbijać nas z drogi i odwracać od chrześcijaństwa właściwego".

Białorusini o enuncjacji Papieskiej w sprawie rasizmu

Enuncjacja Ojca Świętego w kwestji rasizmu ozwała się żywem echem wśród białorusinów. Wyraz temu dała przedewszystkiem wspomniana wyżej już białoruska „Chryścijanskaja Dumka" (№ 12) w artykule wstępnym p. t „Ojciec św. o rasizmie i szowinizmie". W artykule tym, po streszczeniu samej enuncjacji, „Chr. Dumka" pisze: „Z przemówienia tego wypływają podstawy rzeczywistej demokracji, gdyż bronią one dostojeństwa człowieka i jego praw; ze słów tych wypływają też i podstawy zdrowego nacjonalizmu, który nigdy nie może być celem sam w sobie, ani też być całkowicie odseparowanym od interesów i praw innych narodowości i ogólnoludzkich zasad chrześcijaństwa...

Te wzniosłe i tak mądre słowa Ojca Św. mają wielkie znaczenie i dla Białorusinów. Dodają one nam chęci do dalszej pracy nad rozwojem narodowości białoruskiej w zdrowym kierunku demokratycznym, na zdrowych zasadach chrześcijańskich, a także, przynajmniej moralnie, powstrzymują dążenia tych nacjonalistów, którzy dawno już do połknięcia nas się przygotowują".

Kiedy się wyodrębniła narodowość białoruska?

Na ten temat w dniu 12 sierpnia w Wilnie wygłosił odczyt ukraiński historyk prof. Teofil Kostruba. Na podstawie źródeł naukowych (grecka kronika Konstantego Porfirogeneta i in.) prelegent doszedł do wniosku, iż wyodrębnienie narodowości białoruskiej z plemion: Krzywiczów, Dregowiczów, Radzimiczów (Ślendzianie!), Wiaticzów oraz Siewieranów należy odnieść co najmniej do stulecia 8-go po nar. Chr.

Nowe płyty z ludowemi pieśniami białoruskiemi

Powodzenie pierwszych płyt z nagranemi niespełna przed rokiem w firmie „Odeon" ludowemi pieśniami białoruskiemi, w wykonaniu słynnego artysty tenora M. Zabejdy-Sumickiego, ostatnio zachęciło też inną firmę do pójścia w ślady firmy poprzedniej. Mianowicie, na rynku muzycznym przed miesiącem ukazały się płyty z białoruskiemi pieśniami ludowemi w wykonaniu chóru Sajka. Płyty te nagrane zostały w firmie „Syrena-Electro".

Białoruscy akademicy na arenie międzynarodowej

Zjednoczenie Białoruskich Związków Akademickich „ABSA" (Abjednańnie Biełaruskich Studenckich Arhanizacyjaŭ) w Pradze-Czeskiej, wzorem lat ubiegłych, przyjmuje udział w dorocznej konferencji Międzynarodowej Konfederacji Akademickiej „CIE", która w roku bież. odbywa się w Atenach.

Białorusini w Litwie

Nowy kierownik Białoruskiego Uniwersytetu Ludowego. Prasa białoruska podaje iż dotychczasowy kierownik Białoruskiego Uniwersytetu Ludowego w Litwie, p. A. Matacz, ustąpił. Na jego miejsce powołany został przez Ministerjum Oświaty mecenas Wł. Bojew.

Drugi Białoruski Uniwersytet Ludowy. Litewskie Ministerstwo Oświaty udzieliło zezwolenia na otwarcie drugiego z kolei Białoruskiego Uniwersytetu Ludowego.

„Ludowa twórczość Białorusina Łatgalskiego". Uniwersytet im. Witolda Wielkiego w Kownie nabył od działacza białoruskiego w Łotwie p. S. Sacharowa rękopis pracy jego p. t „Narodnaja tworczaść Łathalskaha Biełarusa".

Ruda żelazna i wiwjanity na Białorusi Radzieckiej

Badania wstępne Instytutu Geologji i Hydrogeologji Akademji Nauk BSSR wykryły na północ od Witebska zasobne złoża magnesowej rudy żelaznej. Złoża te ciągną się pasmem o szerokości 55 klm. Oprócz rudy żelaznej w tymże rejonie wykryte zostały złoża wiwjanitu — minerału, z którego wyrabiane są cenne nawozy fosforowe (w rodzaju superfosfatu).

Nowa białoruska opera sowiecka

W państwowym teatrze opery i baletu w Mińsku czynione są próby pierwszych aktów czteroaktowej opery „Michaś Padhorny". Libretto do tej opery opracował P. Broŭka, muzykę zaś - białoruski kompozytor Cikocki. Ma to być nowa białoruska opera sowiecka.

Zgon Aleksandra Hurło

Przed miesiącem tylko dotarła do Wilna wiadomość o zgonie w Białorusi Radzieckiej poety białoruskiego Alesia Hurło.

A. Hurło urodził się w 1892 r. w Kopylu, w biednej chłopskiej rodzinie, toteż w krótkim stosunkowo czasie znalazł się w Petersburgu, gdzie pracował w różnych fabrykach jako robotnik. Pierwsze próby poetyckiej twórczości A. Hurła odnoszą się do r. 1909. Wojnę Światową spędził A. Hurło w szeregach carskiej, a następnie rewolucyjnej marynarki bałtyckiej, biorąc m. in. czynny udział w zdobywaniu carskiego Zimowego Pałacu, gdzie też był ciężko ranny, zostając kaleką na całe życie.

Mimo to twórczość A. Hurła odznacza się pogodą ducha, energją, nawoływaniem do walki z ciemnotą i o lepsze jutro.

Do 1915 r. A. Hurło drukował swe utwory w „Naszej Niwie", „Maładoj Biełarusi". Najbardziej czynnym był poeta w latach 1921, 22, 23. Utwory jego ukazały sie w osobnych tomach, jak „Barwionak", „Zornaść", „Suzorje". Liryczna twórczość A. Hurła z ostatnich lat pozostała w rękopisie; w rękopisie też pozostał i autobiograficzny poemat.

Oprócz dolegającego przez całe powojenne życie kalectwa, bezpośrednią przyczyną przedwczesnego zgonu poety była gruźlica.

Wydawca i Redaktor inż. Adolf Klimowicz

Biał. Drukarnia im. Fr. Skoryny Wilno, Zawalna 1—2.